

Facebook en Wetboek

Voor Prinsjesdag was in Den Haag het Prinsjesfestival, met dit jaar als thema *Democr@tie: tussen Facebook en Wetboek*. Onderdeel was de Prinsjesrede, een wedstrijd voor

speechschrijvers. De opdracht luidde: 'Burgers verlangen steeds meer zeggenschap en directe invloed op de politiek. Sociale media spelen daarin een steeds belangrij-

ker rol. Dat leidt tot mooie initiatieven. Tegelijk zien we ook de schaduwwijzen van sociale media: scheldpartijen, privacykwesties etc. Wat betekent dit voor de toekomst?'

Dit jaar was daarom het thema voor de Prinsjesrede: 'Facebook-democratie, mijn visioen'. Opdracht: schrijf een inspirerende, persoon-

lijke speech over dit thema en kies zelf uw rol, personage en passende gelegenheid waar deze speech zou moeten worden uitgesproken. Uit de 15 ingezonden speeches werd die van Janneke Horlings (29), senior adviseur Bedrijfsvoering bij de Dienst Justitiële Inrichtingen, gekozen als winnaar: 'Tegengeluid'.

Tegengeluid

Janneke Horlings

Van alle hoogtepunten die dit academisch jaar op ons afkomen, is er één dat me niet loslaat. Vandaag beginnen namelijk ruim veertigduizend nieuwe studenten aan de Nederlandse universiteiten. Veertigduizend studenten van de generatie die geen wereld zonder internet meer heeft meegemaakt. En precies die generatie mag dit academisch jaar voor het eerst stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen op 15 maart. Zij mogen, met miljoenen anderen, hun stem uitbrengen over vraagstukken die ons allemaal bezighouden: vluchtelingen, de Brexit, terrorisme, privacy, onze relatie met Rusland en Turkije. En die internetgeneratie brengt, net als u en ik, haar stem uit binnen een democratie die langzaam een nieuwe vorm aanneemt: een Facebookdemocratie. Dit is de tijd waarin politieke partijen hun eigen apps hebben en politici te volgen zijn via Twitter. Een tijd waarin we online kunnen debatteren, bloggen, volgen, liken, reageren, pinnen, swipen, sexten, posten en delen.

Dat biedt veel mooie kansen. Sociale media, of eigenlijk internet als geheel, bieden ons de mogelijkheid om alles te weten te komen wat we maar willen. Om uit te zoeken hoe iets écht zit. En toch blijken we die mogelijkheden niet optimaal te benutten. Het ligt namelijk in de aard van de mens om steeds weer op zoek te gaan naar precies die feiten en die meningen die ons eigen wereldbeeld bevestigen. Dat wat onze visie of mening ontkracht, bekijken we vaak veel kritischer. Dat maakt objectiviteit al behoorlijk lastig, maar sinds de komst van sociale media krijgen we de informatie die indruist tegen wat we vinden, überhaupt nauwelijks meer voorgeschoteld. Op basis van ons zoekgedrag, onze likes en onze online-aankopen krijgen we steeds meer informatie aangereikt die daarmee in lijn ligt. En dat heeft gevolgen voor de democratie, want die is daardoor niet gestoeld op goed geïnformeerd debat, maar op gevestigde kampen die zichzelf steeds opnieuw bevestigd zien in hun eigen gelijk.

Ik geef u een voorbeeld – en u kunt dit zelf nagaan, want veel statistieken van Facebook zijn openbaar. De mensen die op Facebook de pagina 'zwarte piet moet blijven' liken, liken vaak ook de pagina's van de PVV en SBS 6. En zij krijgen daarom continu

suggesties die in die lijn liggen. De kans dat zij het voorstel krijgen om de pagina 'zwarte piet is racisme' leuk te vinden of de VPRO, is niet erg groot. Uw pc, tablet en smartphone vertellen u dus continu dat uw smaak, uw mening en uw visie de enige juiste zijn.

En dat is nog niet alles. Sociale media bieden vooral een podium voor compacte, snelle boodschappen. Het is als een zeepkist waarop je alleen headlines mag verkondigen. En die zeepkist is uitermate geschikt voor extreme standpunten. Wie hoort nog de mening van de gematigde burger? Welk podium is er voor degene die nuance aanbrengt in het debat? Zo gematigd als de meeste mensen denken, zo extreem zijn de uitingen online. Online, waar we totaal niet anoniem zijn, maar ons wel anoniem waken, maken we elkaar opeens uit voor rotte vis. En dat doen we allemaal, van scholier tot politicus, want online moeten we een standpunt innemen in 140 tekens. En dat vinden we dan leuk of niet leuk. En een fronsend gezichtje brengt natuurlijk ook geen nuance. We zien dus een continue stroom aan headlines, waarbij we nooit het artikel lezen, maar er wel iets van vinden. Twittert u maar: "Rector voert haatcampagne tegen #facebookdemocratie tijdens #openingacademischjaar."

Ruimte voor nuance is er niet: online ben je *either with us, or against us* en dat klinkt toch meer als oorlogstaal dan als een vrije democratie. Online woedt een oorlog tussen de extreemste meningen, aangevoerd door een boze menigte met digitale fakkels en binaire hooivorken. Toegegeven, daarvan kan ik wakker liggen. Maar de mensheid heeft eerder met dit bijltje gehakt. Of het nu de boekdrukkunst, de televisie of internet is, we hebben tijd nodig om de technologische ontwikkelingen te begrijpen, te accepteren en er nieuwe sociale en wettelijke normen aan te verbinden. In dit geval betekent het dat we de nieuwe generaties digivaardig én digibewust moeten maken. Maar nog meer dan dat, moeten we op zoek gaan naar ons eigen tegengeluid. Dat is mijn opdracht voor u en voor alle veertigduizend nieuwe studenten. Zoek de feiten en meningen die de uwe ontkrachten. En wees het tegengeluid voor anderen. Ga niet voor die 140 tekens, maar streef naar oneindig veel tekens. Streef naar dat wat je niet in één opgestoken duimpje kunt uitdrukken. Dát vind ik leuk, dát deel ik. ■